

3.3 การคัดเลือกการบรรจุและการใช้ครู

3.3.1 คุณสมบัติของบุคคลเข้าเป็นข้าราชการครู

บุคคลที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

2. ต้องสำเร็จการศึกษาในคุณวุฒิที่ประกาศรับสมัคร และคุณวุฒิดังกล่าวต้องเป็นคุณวุฒิที่ ก.ค. รับรอง และกำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งข้าราชการครูแต่ละสังกัด

3.3.1.1 คุณสมบัติทั่วไป (ตามมาตรา 23 แห่ง พ.ร.บ. ข้าราชการครู)

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี
- (3) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (4) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง
- (5) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือพินเพื่อนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.
- (6) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น
- (7) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (8) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินส่วนตัว
- (9) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (10) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หรือคำสั่งที่ชอด้วยกฎหมายให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (11) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากรัฐวิสาหกิจ
- (12) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออกหรือปลดออกเพราะกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

(13) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก เพราะกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายนี้

(14) ไม่เป็นผู้เคยกระทำการทุจริตในการสอบข้าราชการ

(ผู้ซึ่งขาดคุณสมบัติตาม (7) (8) (9) หรือ (14) ก.ค. อาจพิจารณายกเว้นให้เข้ารับราชการได้ ส่วนผู้ซึ่งขาดคุณสมบัติตาม (11) หรือ (12) ถ้าผู้นั้นได้ออกจากงานหรือออกจากราชการไม่เกิน 2 ปีแล้ว หรือผู้ซึ่งขาดคุณสมบัติตาม (13) ถ้าผู้นั้นได้ออกจากงานหรือออกจากราชการไม่เกิน 3 ปีแล้ว และมีใช้เป็นกรณีออกจากงานหรือออกจากราชการ เพราะกระทำผิดในกรณีทุจริตต่อหน้าที่ ก.ค. อาจพิจารณายกเว้นให้เข้ารับราชการได้ การลงมติให้กระทำโดยลับ และมติของ ก.ค. ในการยกเว้นนี้ต้องเป็นเอกฉันท์)

3.3.1.2 คุณสมบัติเฉพาะ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. 2535 ก.ค. ได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครูในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา และโรงเรียนกีฬา

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
คุณสมบัติเฉพาะได้แก่

(1) ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา ได้รับคุณวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปทางการศึกษา สาขาวิชาเอกปฐมวัย อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา การศึกษาพิเศษ พลศึกษา นาฏศิลป์ ดนตรี และศิลปศึกษา

(2) ระดับมัธยมศึกษา ได้รับคุณวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปทุกสาขาวิชา ทั้งนี้จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพครู หรือเคยศึกษาหรือฝึกอบรมโดยมีเนื้อหาตามเรื่องต่อไปนี้จำนวนรวมแล้วไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในปี 2535 และ 18 หน่วยกิตตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นไป ตามระบบทวิภาคคือ

- การฝึกสอน หรือประสบการณ์การสอน: ต้องฝึกสอนในสถานศึกษา 1 ภาคเรียน

- จิตวิทยาการศึกษา: ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยาการเรียนการสอน คุณลักษณะและบุคลิกภาพของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ฯลฯ
- สื่อการเรียนการสอน: ประเภทและนวัตกรรมต่างๆ เทคนิคการใช้สื่อ การเรียนการสอน ฯลฯ
- การประเมินผลการเรียนการสอน: การสร้างเครื่องมือเพื่อการประเมินด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย และทักษะนิสัย การนำสถิติเบื้องต้นมาใช้ในการประเมินผลการสร้างข้อสอบชนิดต่างๆ ฯลฯ
- วิธีสอนทั่วไป: วิธีสอนวิชาเฉพาะ ฯลฯ
- หลักการศึกษา: ปรัชญา และนโยบายการศึกษา ระบบการจัดการศึกษา หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร จรรยาบรรณ และวิชาชีพครู ฯลฯ

3.3.1.3 คุณสมบัติเฉพาะ: กรมสามัญศึกษา

(1) ได้รับความวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ทางการศึกษาทุกสาขาวิชา เอก หรือ

(2) ได้รับความวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปทุกสาขาวิชาชีพ ทั้งนี้จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพครู หรือเคยศึกษา หรือฝึกอบรมโดยมีเนื้อหาตามเรื่องต่อไปนี้ จำนวนรวมแล้วไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิตในปี 2535 และ 18 หน่วยกิตตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นไป ตามระบบทวิภาค คือ

- การฝึกสอน หรือประสบการณ์การสอน: ต้องฝึกสอนในสถานศึกษา 1 ภาคเรียน
- จิตวิทยาการศึกษา: ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยาการเรียนการสอน คุณลักษณะและบุคลิกภาพของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ฯลฯ
- สื่อการเรียนการสอน: ประเภทและนวัตกรรมต่างๆ เทคนิคการใช้สื่อ การเรียนการสอน ฯลฯ
- การประเมินผลการเรียนการสอน: การสร้างเครื่องมือเพื่อการประเมินด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย และทักษะนิสัย การนำสถิติเบื้องต้นมาใช้ในการประเมินผลการสร้างข้อสอบชนิดต่างๆ ฯลฯ

- วิธีสอนทั่วไป: วิธีสอนวิชาเฉพาะ ฯลฯ
- หลักการศึกษา: ปรัชญา และนโยบายการศึกษา ระบบการจัดการศึกษา หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร จรรยาบรรณ และวิชาชีพครู ฯลฯ

(3) เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป สาขาวิชาชีพที่มีความจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา

3.3.1.4 คุณสมบัติเฉพาะ: โรงเรียนกีฬา

(1) ระดับประถมศึกษาได้รับคุณวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป

- ทางการศึกษา สาขาวิชาเอกประถมศึกษา พลศึกษา สุขศึกษา คหกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปศึกษา และจิตวิทยาการศึกษา
- ทางสาขาวิชาเอกอื่น คือ การพยาบาล การบัญชี อาหารและโภชนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา

(2) ระดับมัธยมศึกษา ได้รับคุณวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปทุกสาขาวิชา ทั้งนี้จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพครู หรือเคยศึกษาหรือฝึกอบรมโดยมีเนื้อหาตามเรื่องต่อไปนี้จำนวนรวมแล้วไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต ตามระบบทวิภาคคือ

- การฝึกสอน หรือประสบการณ์การสอน: ต้องฝึกสอนในสถานศึกษา 1 ภาคเรียน
- จิตวิทยาการศึกษา: ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยาการเรียนการสอน คุณลักษณะและบุคลิกภาพของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ฯลฯ
- สื่อการเรียนการสอน: ประเภทและนวัตกรรมต่างๆ เทคนิคการใช้สื่อ การเรียนการสอน ฯลฯ
- การประเมินผลการเรียนการสอน: การสร้างเครื่องมือเพื่อการประเมินด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย และทักษะนิสัย การนำสถิติเบื้องต้นมาใช้ในการประเมินผลการสร้างข้อสอบชนิดต่างๆ ฯลฯ
- วิธีสอนทั่วไป: วิธีสอนวิชาเฉพาะ ฯลฯ

- หลักการศึกษา: ปรัชญา และนโยบายการศึกษา ระบบการจัดการศึกษา หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร จรรยาบรรณ และวิชาชีพครู ฯลฯ

3.3.2 การรับรองคุณวุฒิของข้าราชการครู

สำนักงาน ก.ค. จะเป็นผู้ดำเนินการรับรองคุณวุฒิและกำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครู ตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 7 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ไว้ดังนี้ “รับรองคุณวุฒิของผู้ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อประโยชน์ในการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครู และกำหนดอัตราเงินเดือนที่ควรได้รับ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงอัตราเงินเดือนตามที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำหนดสำหรับปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาเดียวกันด้วย”

การพิจารณารับรองคุณวุฒิและกำหนดสมบัตินี้เฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครู แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

(1) การรับรองคุณวุฒิภายในประเทศแบ่งเป็น 2 กรณีคือ

- การรับรองคุณวุฒิของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครู ซึ่งเป็นการรับรองทั้งสถาบันการศึกษา โดย ก.ค. จะพิจารณารับรองและกำหนดคุณวุฒิของสถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครู ด้วยการพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาวิชาในหลักสูตรของคุณวุฒิและสาขาหรือวิชาเอกนั้นๆ และเมื่อ ก.ค. ให้การรับรองคุณวุฒิและสาขาหรือวิชาเอกใดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครูแล้ว จะถือว่า ก.ค. ได้รับรองคุณวุฒิและสาขาวิชาเอกเดียวกันของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษานั้นทุกคน
- การรับรองคุณวุฒิของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครูเป็นการเฉพาะราย ซึ่งจะคำนึงถึงหลัก 2 ประการคือ ประโยชน์ที่ทางราชการจะได้รับ และคุณวุฒิพื้นฐานของผู้สำเร็จการศึกษา ดังนั้นผู้ที่ผ่านการรับรองคุณวุฒิจาก ก.ค. เท่านั้นที่เป็นผู้มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับ

ตำแหน่งข้าราชการครูตามการรับรองของ ก.ค. แต่เพียงผู้เดียว สำหรับรายอื่นๆ แม้จะสำเร็จการศึกษาในคุณวุฒิและสาขาหรือวิชาเอกเดียวกันจากสถาบันการศึกษาแห่งเดียวกันก็ตามจะไม่ถือว่า ก.ค. ได้รับรองคุณวุฒินั้นๆ แล้ว

(2) การรับรองคุณวุฒิต่างประเทศ สำหรับการรับรองคุณวุฒิต่างประเทศนั้น ก.ค. จะพิจารณารับรองคุณวุฒิเป็นการเฉพาะรายเท่านั้น และ ก.ค. ได้มีมติเพิ่มเติมสำหรับการรับสมัครผู้ที่มีคุณวุฒิจากต่างประเทศในสาขาวิชาที่ตรงกับประกาศรับสมัครสอบแข่งขันหรือคัดเลือก ให้นำหน่วยรับสมัครฯ บุคคลดังกล่าวไว้ก่อน แต่ต้องประกาศให้ทราบว่าจะบรรจุและแต่งตั้งเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูเมื่อ ก.ค. ได้รับรองและกำหนดคุณวุฒิดังกล่าวเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครูแล้วเท่านั้น และเมื่อมีการประกาศขึ้นบัญชีผู้สอบแข่งขันหรือคัดเลือกแล้ว ให้กรมที่จะบรรจุและแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูดำเนินการขอให้ ก.ค. รับรองคุณวุฒิต่างประเทศให้เป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครูโดยเร็ว เพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้เข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูในตำแหน่งที่สอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือกได้

3.3.3 การคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นข้าราชการครู

ก.ค. กำหนดวิธีการสรรหาบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูไว้ 2 แนวทางคือ

(1) การสอบแข่งขัน หมายถึง การสรรหาบุคคลโดยใช้วิธีการสอบข้อเขียนสอบภาคปฏิบัติ และการสอบสัมภาษณ์ ผู้สอบแข่งขันได้จะได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามลำดับที่สอบแข่งขันได้ และ ก.ค. ได้กำหนดการสอบแข่งขันเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ในช่วงเวลาแรกเป็นการสอบแข่งขัน ครั้งที่ 1 จะรับสมัครและกำหนดการสอบพร้อมกันทั่วประเทศระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายนของทุกปี โดย ก.ค. จะมอบให้ อ.ก.ค. กรม อ.ก.ค. จังหวัด หรือหน่วยงานทางการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสอบ และในช่วงกลางปีการศึกษาจะมีการสอบแข่งขัน ครั้งที่ 2 ประมาณเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน ซึ่งแต่ละ อ.ก.ค. จะเป็นผู้กำหนดเองตามความเหมาะสม

(2) การคัดเลือก หมายถึง การสรรหาบุคคลโดยวิธีการคัดเลือก ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจะได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามความเหมาะสมเพื่อเข้ารับราชการครู โดยไม่ต้องสอบแข่งขัน ใน 3 กรณี

- การคัดเลือกจากผู้ได้รับทุนรัฐบาล

- การคัดเลือกผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็นคุณวุฒิตลาดแคลง
- การคัดเลือกกรณีอื่นๆ ที่ ก.ค. อนุมัติ เช่น

โครงการครูทายาท เป็นโครงการที่มหาวิทยาลัยของรัฐและสถาบันราชภัฏคัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือกรมสามัญศึกษา ที่อยู่ในเขตภูมิลำเนาของตน

สำหรับโครงการเพชรในตม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร คัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน อพป. เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่อยู่ในหมู่บ้าน อพป. เขตภูมิลำเนาเดิมของตนเอง

ข้อมูล 3.2-3.3.3 (ยกเว้น 3.2.11) มาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.

3.3.4 การบรรจุและความต้องการครู

แม้จะมีอัตราว่างนับเป็น 4-5 พันตำแหน่งในปัจจุบันแต่สถิติการบรรจุครูยังต่ำกว่าอัตราว่างที่มีอยู่ ในปี 2541 หน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการบรรจุครูใหม่ได้ไม่ถึง 1,200 คน นอกจากนี้ จำนวนอัตราครูของกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่บรรจุแนวโน้มลดลงในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตาม กรมสามัญศึกษา ซึ่งดูแลโรงเรียนมัธยมศึกษาประมาณ 2,500 แห่งทั่วประเทศ มีอัตราและสามารถบรรจุครูใหม่ในปี 2541 เพียง 390 คน ในขณะที่เดียวกัน กรมสามัญศึกษาได้สำรวจจำนวนครูที่มีกับที่ควรมีโดยใช้เกณฑ์จำนวนคาบ/สัปดาห์ ในปี 2540 พบว่า ขาดอัตราตำแหน่งที่จะใช้บรรจุครูถึง 36,000 อัตรา สาขาที่ขาดมากที่สุด ได้แก่ สาขาสังคมศาสตร์ (6,981 คน) และคณิตศาสตร์ (5,020 คน) รองลงมาคือ สาขาภาษาอังกฤษ (4,634 คน) พลศึกษา (3,959 คน) ภาษาไทย (3,929 คน) และวิทยาศาสตร์ (3,124 คน) ตามลำดับ ส่วนสาขาฟิสิกส์ต้องการครูใหม่อีก 1,306 คน ชีววิทยา 972 คน และเคมี 942 คน โดยรวมใน 20 สาขาวิชา กรมสามัญศึกษาขาดอัตราตำแหน่งครูประมาณ 1 ใน 4

ของอัตราตำแหน่งครูที่ควรจะมี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กรมสามัญศึกษามีอัตราตำแหน่งครูอยู่เพียง 3 ใน 4 ของอัตราที่ควรจะมี

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้สำเร็จปริญญาตรีครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ กับอัตราการบรรจุครู จะเห็นว่า ครูใหม่ที่ผลิตได้มีจำนวนเกินความต้องการมาหลายปีแล้ว ขณะที่ครูใหม่สำเร็จปริญญาตรีแต่ละปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 15,000 คน ในปี 2537 เป็น 20,000 คน ในปี 2539 แต่หน่วยใช้ครู 2 หน่วยใหญ่ ได้แก่ กรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สามารถบรรจุครูใหม่เพียง 10,000 คน ในปี 2537 และในปี 2539 สองหน่วยงานนี้บรรจุครูใหม่เพียง 3,000 คน เท่านั้น แสดงว่า **ครูใหม่ระดับปริญญาตรี ที่ผลิตได้ในปี 2537 มีเกินความต้องการถึง 10,000 คน และในปี 2539 ครูใหม่สำเร็จปริญญาตรีเกินกว่าความต้องการถึง 17,000 คน** ข้อมูลนี้แสดงว่า การผลิตครูระดับปริญญาตรี ได้ดำเนินการเกินกว่าความต้องการใช้ครูมาเป็นเวลาหลายปี แต่ปัญหานี้ไม่ได้รับความสนใจ เพราะผู้สำเร็จปริญญาตรีครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์สามารถประกอบอาชีพอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541ก)

3.3.5 อัตราส่วนครูต่อนักเรียน

ในปี 2540 อัตราส่วนครูต่อนักเรียนทั่วประเทศโดยเฉลี่ย เท่ากับ 1:21 คือ มีครู 584,000 คน ดูแลนักเรียน 12 ล้านคน ในสถานศึกษาเกือบ 42,00 แห่ง ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งดูแลนักเรียน 11 ล้านคนเศษ ก็มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1:21 เช่นเดียวกัน สำหรับสถานศึกษาอีก 900 แห่งสังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีนักเรียน 9 แสน 4 หมื่นคน อัตราส่วนครูต่อนักเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1:22

แต่หากพิจารณาแยกตามสังกัดของหน่วยงานระดับกรมในกระทรวงศึกษาธิการ อัตราส่วนครูต่อนักเรียนจะแตกต่างกันมาก สถานศึกษาสังกัดสถาบันราชภัฏ (โรงเรียนสาธิต) มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนต่ำที่สุด (1:14) ในขณะที่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนสูงที่สุด (1:28) กรมที่มีนักเรียนจำนวนมาก ได้แก่ กรมสามัญศึกษา ซึ่งดูแลโรงเรียนประมาณ 2,500 แห่ง และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีโรงเรียนประมาณ 30,000 แห่ง อัตราส่วนครูต่อนักเรียนของกรมสามัญศึกษา จะเท่ากับ 1:22 ซึ่งสูงกว่าอัตราส่วนครูต่อนักเรียนของ สปช. ซึ่งเท่ากับ

1:19 ในปี 2540 กรมอาชีวศึกษามีครู 18,802 คน และมีนักเรียน/นักศึกษา 435,100 คน จึงคิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเป็น 1:25

สำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษาอีกประมาณ 900 แห่ง ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีครูประถมศึกษาปฏิบัติหน้าที่อยู่ประมาณ 28,000 คน ประมาณครึ่งหนึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ในกลุ่มนี้มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1:25 ส่วนอีกครึ่งหนึ่งเป็นครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร อัตราส่วนครูต่อนักเรียนในกลุ่มนี้เท่ากับ 1:20 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541ก)

3.3.6 การพัฒนาข้าราชการครูบรรจุใหม่

ตามมาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ซึ่ง ก.ค. อนุโลมใช้บังคับสำหรับข้าราชการครู ได้บัญญัติให้มีการพัฒนาข้าราชการครูซึ่งบรรจุตามมาตรา 36 วรรคหนึ่ง และมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค. กำหนด ก.ค. ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการพัฒนาข้าราชการครูที่ได้รับการบรรจุใหม่ไว้ดังนี้ คือ

- ข้าราชการครูที่ได้รับการบรรจุใหม่ ตามมาตรา 36 วรรคหนึ่ง และมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนา ก่อนมอบหมายหน้าที่ และตลอดช่วงระยะเวลาทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ 1 ปี
- ในการพัฒนาข้าราชการครู ต้องดำเนินการตามหลักสูตรระยะเวลาและวิธีการที่ ก.ค. กำหนดโดยครบถ้วน
- การประเมินผลการพัฒนาข้าราชการครู ต้องประเมินผลจากผลการปฏิบัติงานจริง และกระทำโดยคณะกรรมการประเมินผลการพัฒนา ซึ่งมีผู้บังคับบัญชาชั้นต้น และครูพี่เลี้ยงร่วมด้วย อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องอย่างน้อย 3 เดือนต่อครั้ง
- ในการพัฒนาครู ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 42 นำผลการประเมินการพัฒนาไปใช้ประกอบการพิจารณาการบรรจุแต่งตั้งด้วย (เกี่ยวกับการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

3.3.7 คุณภาพครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ร่วมมือกับ “ดุสิตโพล” สํารวจทัศนคติของผู้ให้บริการและผู้รับบริการต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เมื่อเดือนสิงหาคม 2540 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน (ระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น) ผู้ปกครอง และเจ้าของสถานประกอบการ จำนวนทั้งสิ้น 5,577 คน ในกรุงเทพมหานคร และ 10 จังหวัด ตัวแทนภาคภูมิศาสตร์

เกี่ยวกับคุณภาพครู ผลการสำรวจดังกล่าวนี้ ได้แสดงว่า

(ก) ครูระดับประถมและมัธยมต้นมีคุณภาพต่ำกว่าเดิม และต้องเร่งพัฒนา

(ข) ประมาณร้อยละ 20 ของครูในการสำรวจไม่ต้องการเป็นครู เพราะเห็นว่า งานหนักและรายได้น้อย (ร้อยละ 20 ของครู 600,000 คน เท่ากับครูจำนวน 120,000 คนทั่วประเทศ)

(ค) ครูได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะ ประมาณร้อยละ 47 (เฉพาะครูประถมศึกษาที่มีร้อยละ 53) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541ก)